Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 19:36:03

„FOLIA BIBLIOLOGICA" (2024), VOL. LXVI
DOI: 10.17951/fb.2024.66.213-217

Anna Rachoń
Biblioteka Główna
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
ORCID ID: 0009-0007-9651-0046

Katarzyna Malinowska
Biblioteka Główna
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
ORCID ID: 0009-0002-0206-7607

REC.: *KSIĄŻKA W MEDIACH MEDIA W KSIĄŻCE: RYNEK–TECHNOLOGIE–KONSUMPCJA*, RED. NAUK. A. HAS-TOKARZ, N. ZELISKA, LUBLIN: WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ, 2023, 278 STRON

Recenzowana książka stanowi pierwszy tom serii wydawniczej zatytułowanej *Ksi@żka w mediach – media w ksi@żce*, który ukazał się pod redakcją naukową dr hab. Anity Has-Tokarz, prof. UMCS i prof. dr hab. Nadii Zelinskiej z Ukraińskiej Akademii Drukarstwa we Lwowie[1]. Ta wieloautorska monografia jest pokłosiem międzynarodowej konferencji, która odbyła się w Lublinie w dniach 29–30 czerwca 2022 r. Jej organizatorem była Katedra Informatologii Bibliologii i Edukacji Medialnej UMCS we współpracy z katedrami komunikacji społecznej i medialnej trzech uczelni

[1] Warto nadmienić, że ukazał się drugi tom wymienionej serii *Ksi@żka jest kobietą. Rynek książki (dla) kobiet. Przeszłość – Stan obecny – Perspektywy*, red. nauk. A. Has-Tokarz, R. Malesa, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2024.

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 19:36:03

ukraińskich – Ukraińskiej Akademii Drukarstwa (Lwów), Politechniki Lwowskiej Uniwersytetu Narodowego (Lwów) oraz Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego im. Łesi Ukrainki (Łuck).

Monografia zawiera 15 artykułów naukowych przygotowanych przez polskich i ukraińskich badaczy. Zgromadzone teksty (w języku polskim i angielskim) zostały uporządkowane w trzech częściach problemowych:

1) Rynek wydawniczy i publikowanie w przestrzeni zmediatyzowanej;
2) Media i technologie cyfrowe w produkcji i dystrybucji książki;
3) Trendy w promocji i konsumpcji książki.

Część pierwszą książki otwiera artykuł Nadiji Zelinskiej zatytułowany *„Przeczucie wojny" w ukraińskiej mediaprzestrzeni międzywojennej Galicji: projekt wydawniczy, który nie traci aktualności.* Dotyczy on historycznych aspektów ruchu wydawniczego w Ukrainie. Autorka poruszyła problem niezwykle ważny w kontekście trwającej obecnie wojny i przypomniała, że temat „przeczucia wojny" nie jest nowy, poświęcili mu bowiem wiele uwagi wydawcy przed II wojną światową. Tematyka wojenna ukazywała się m.in. w publikacjach największego koncernu wydawniczego w Galicji „Prasa Ukraińska" Iwana Tyktora. Autorka uświadomiła czytelnikowi, że „przeczucie wojny", które tkwiło w świadomości ukraińskiej społeczności międzywojennej Galicji, towarzyszy także dziś obywatelom Ukrainy. W kręgu zagadnień historycznych pozostaje artykuł Krystyny Astaptsevej, która poddała analizie zagadnienie rozwoju i funkcjonowania działalności wydawniczej w Galicji Wschodniej w okresie międzywojennym (1918–1939). Badaczka wskazała na wiele trudności w rozwoju działalności wydawniczej i księgarskiej, którymi były: brak popytu na produkty wydawnicze, słabe związki i stowarzyszenia pisarzy, zaniedbania w zapewnieniu należytych warunków przechowywania zbiorów bibliotecznych, słaba promocja książki i czytelnictwa, słaby rynek sprzedaży prasy i książek z powodu trudnej sytuacji ekonomicznej większości społeczeństwa. Autorka podkreśliła znaczenie ruchu kobiet w promowaniu kupowania książek oraz czytelnictwa. Zwróciła także uwagę na skuteczną formę takich działań, jak organizowanie spotkań i dyskusje o literaturze w ramach klubów książki.

Kolejny artykuł dotyczy twórczości Czesława Straszewicza obecnej na falach Radia Wolna Europa oraz Polskiego Radia. Jego autorkę Ewelinę Górkę zainteresował utwór, który po raz pierwszy ujrzał światło dzienne w Instytucie Literackim w Paryżu w 1953 r. *Turyści z bocianich gniazd* (dylogia składająca się z *Katedry Sandwiczów* oraz *Kociołka na Ziemowita*). Utwór drugi (*Kociołka na Ziemowita*) został opracowany w formie słuchowiska radiowego. Utwór *Turyści z bocianich gniazd* doczekał się nowej adaptacji w 2013 r. w Programie Drugim Polskiego Radia. Autorka artykułu dokonała analizy porównawczej tekstu oryginalnego z adaptacją z lat 50. XX w. oraz ze współczesną wersją słuchowiska. Konkluzją opracowania jest

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 19:36:03

spostrzeżenie autorki, że radiowa forma artystyczna dzieła Straszewicza znakomicie oddaje walory formy literackiej. Oksana Levytsky przeanalizowała współczesne kierunki rozwoju krytyki literackiej w ukraińskiej przestrzeni medialnej. Autorka wskazała obszar wydawnictw ciągłych jako konwencjonalne platformy przeglądów książek, recenzji i artykułów krytycznych oraz publikacje internetowe specjalizujące się w tematyce książkowej. W konkluzji opracowania nakreśliła postulaty skierowane do krytyków publikujących w obszarze nowych mediów.

Część pierwszą monografii kończy artykuł Dariusza Piotra Klimczaka, w którym omówił zjawisko samodzielnej publikacji poezji. Badacz scharakteryzował sytuację bytową poetów okresu transformacji w kontekście warunków twórczej działalności, a także skoncentrował się na wybranych twórcach, skupionych w organizacjach literackich: Stowarzyszeniu Pisarzy Polskich i Związku Literatów Polskich w Krakowie. Klimczak zdiagnozował, że *self-publishing* poezji w dobie łatwości druku i możliwości cyfrowych mediów jest warunkiem koniecznym do zaistnienia w świecie literackim.

W drugiej części publikacji zatytułowanej „Media i technologie cyfrowe w produkcji i dystrybucji książki" znajdują się dwa artykuły, w których autorzy przeanalizowali proces kształtowania rynku wydawniczego współczesnej książki dla dzieci. Svitlana Kravchenko przedstawiła etapy rozwoju publikowania wydawnictw dla dzieci w Ukrainie. Zastosowane przez autorkę metody badania rynku wydawniczego pozwoliły jej określić dynamikę wydawanych tytułów i główne kierunki rozwoju rynku książki dla dzieci oraz przedstawić rankingi popularnych tytułów. Kravchenko zwróciła uwagę na sieciowe formy rozpowszechniania książek i czytelnictwa wśród dzieci. Wyróżniła powstanie platform internetowych zawierających informacje o nowych publikacjach oraz zachęcających dzieci do czytania. Podkreśliła znaczenie instytucji państwowych w promowaniu ukraińskiej książki dziecięcej w trudnym czasie lockdownu i stanu wojennego. Olha Renn przeanalizowała działalność wydawnictwa dla dzieci „Stary Lew" w momencie po ataku rosyjskich wojsk na Ukrainę. Autorka omówiła zmiany w planie repertuarowym oficyny, tematykę bieżących publikacji i nowe formy komunikacji z czytelnikami, m.in. portale społecznościowe. Podkreśliła także aktywność wydawnictwa w obszarze wolontariatu i jego działalność charytatywną. Ruslana Pazderska skoncentrowała się na zjawisku tworzenia wyspecjalizowanych społeczności wirtualnych, które tworzą czytelnicy książek systematycznie publikujący informacje z określonej dziedziny i wspierani w tym przez ekspertów. Aktywność tych grup jest związana z prowadzeniem dyskusji i debat na wygenerowany temat. Ukraińska autorka Nadia Zubko podjęła się określenia podstawowych cech opisu publikacji, które są prezentowane w ukraińskich księgarniach internetowych. Przedmiotem jej analiz jest struktura elektronicznych rekomendacji książek. Autorka próbowała określić ich funkcję w komunikacji mar-

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 19:36:03

ketingowej oraz starała się odpowiedzieć na pytanie, czy recenzje czytelników mają wpływ na podjęcie decyzji o zakupie książek?

Adam Jachimczyk w artykule *Znak towarowy jako źródło informacji o aktywności wydawniczej* wyjaśnił istotę znaku towarowego oraz określił jego funkcję marketingową. Przeanalizował znaki towarowe pięćdziesięciu największych polskich wydawców. Autor sformułował spostrzeżenie, że im większa skala działalności wydawnictwa, tym większa liczba składanych wniosków dotyczących znaków towarowych. Odnotował także, iż największą aktywność w tej kwestii wykazują wydawcy podręczników oraz literatury naukowej i fachowej.

Segment trzeci omawianej monografii zatytułowany „Trendy w promocji konsumpcji książki" zawiera teksty poświęcone charakterystyce nowoczesnej komunikacji marketingowej na rynku książkowym, jak również narzędziom umożliwiającym efektywną promocję książek i czytelnictwa w erze elektronicznego obiegu kultury. Część tę otwiera artykuł Natalii Vovk, która omawia główne aspekty wykorzystania publicznie dostępnych informacji, aby określić siłę i kluczowe cechy uczestników konkurencyjnego otoczenia rynkowego. Pokazuje ona, że rezultatem prowadzenia prac informacyjno-analitycznych nad wywiadem dla przedsiębiorstwa jest podejmowanie trafnych decyzji zarządczych, które pozwolą zachować osiągnięty cel, czyli pozyskanie nowych klientów i nabywców.

Anita Has-Tokarz omówiła temat komunikacji marketingowej w branży książkowej, koncentrując się na celebrity marketingu jako nowoczesnym narzędziu promocji czytelnictwa. Autorka podkreśliła, że współczesny rynek korzysta z mediów, które stały się kluczowym źródłem informacji o książkach oraz skutecznymi narzędziami reklamy. Wydawcy wykorzystują celebrytów z uwagi na ich wysoką widoczność w mediach oraz zdolność do promowania produktów przez tzw. „premię sławy", co ułatwia komunikację między czytelnikami a potencjonalnymi nabywcami. W artykule przedstawiono różne strategie wykorzystania celebrytów w branży wydawniczej, takie jak rola eksperta, autorytetu, ambasadora wydawnictwa, twarzy kampanii promujących książki lub czytelnictwo oraz głosu w nagraniach audiobooków. Rozważania autorki są osadzone w kontekście procesu mediatyzacji rynku książki.

Fenomenem kultury unieważniania w obszarze współczesnego rynku książki zajęła się Julia Sobiesiek. Badaczka w opracowaniu odwołała się do przykładów tzw. cancelowania światowej i krajowej sławy twórców literatury w przestrzeni mediów społecznościowych oraz w kontekście kulturowym i politycznym. Grażyna Piechota skupiła uwagę czytelnika na działaniach twórczych w obszarze kultury popularnej. Lubelska badaczka dawnej książki przeanalizowała sposoby naśladowania i imitowania klasycznego dzieła oraz aktywność jego współczesnych prosumentów w przestrzeni cyfrowej. Autorka koncentrowała się na dziele Vesalinusa jako źródle

Pobrane z czasopisma Folia Bibliologica **http:/foliabibliologica.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 19:36:03

inspiracji projektów literackich, plastycznych, filmowych. Medyczna twórczość Vesalinusa zdaniem autorki ma odbicie w nowych formach książkowych (np. w wydawnictwie typu pop-up), kartach dźwiękowych czy gifach.

Monografię zamyka tekst dotyczący dostępności do cyfrowych zasobów nauki i kultury w serwisie internetowym Federacji Bibliotek Cyfrowych (FBC). Serwis gromadzi, udostępnia informacje o zdigitalizowanych zbiorach krajowych bibliotek oraz instytucji nauki i kultury. Ma on na celu zwiększenie dostępności zasobów cyfrowych przez wdrażanie nowych interfejsów pozwalających na szybkie przeszukiwanie zasobów. Zasoby Federacji Bibliotek Cyfrowych bardzo często są wykorzystywane w pracy bibliotekarzy oraz stanowią nieocenione źródło w pracach naukowych.

Recenzowana monografia *Ksi@żka w mediach, media w ksi@żce: rynek–technologie–konsumpcja* stanowi ważną pozycję dla osób zainteresowanych badaniami interakcji między książką a cyfrowymi mediami i technologiami w obszarach jej wytwarzania, sprzedaży i odbioru. Ukazuje, w jaki sposób i w jakich kontekstach książka jest przedstawiana w innych mediach, takich jak prasa, radio, telewizja i internet. Podejmuje kwestie związane z ewolucją form książki oraz jej promocją we współczesnych mediach. Porusza także zagadnienia wzajemnych relacji między literaturą a mediami. Ważnym aspektem omawianym w książce jest rola kobiet w branży wydawniczej. Autorki i autorzy starają się ustalić pozycję kobiet w tych obszarach, co stanowi istotny wkład w zrozumienie dynamiki książki. Całość analiz i badań wszystkich autorów przedstawia bardzo ciekawy obraz rynku wydawniczego oraz ogromny wpływ szeroko pojętych mediów na jego rozwój. Poruszone przez autorów zagadnienia skłaniają do przemyśleń i refleksji, w jaki sposób szybki rozwój nowych technologii kształtuje rynek wydawniczy i co może zmienić się w przyszłości. Omawiana publikacja stanowi cenne źródło wiedzy dla wszystkich, którzy są zainteresowani funkcjonowaniem książki w zmediatyzowanej kulturze oraz wpływem nowych technologii na rynek wydawniczy. Proponuje spojrzenie na „świat książki" w aspekcie jej medialności. Perspektywa ta ma wartość edukacyjną i daje szansę na przywrócenie refleksji nad kulturą książki.